

BİRDENBİRELİĞİN GÜZELLİĞİ

Bilge ÇAĞLAR

Birdenbireliğin Güzelliği: Bolu/Düzce Projesi

Yıl 2018. Bölümün ilk dersinde hocamız tahtaya “Edebiyat” yazıp o malum soruyu soruyor. Edebiyat nedir? Yıllar sonra bir İlkyar projesinin edebiyat etkinliğinde ben de çocuklara aynı soruyu soruyorum. Onlardan sözlük tanımı beklemediğimi akıllarına gelen her şeyi tahtaya yazacağımı söyleyince cevaplar arka arkaya sıralanıyor: kitap, dil, düşünmek, tarih, macera, hayal, hayat, hikaye, olay, kahramanlar, fizik, kimya, biyoloji... Bir önceki abinin/ablanın etkinliğinden olsa gerek araya başka şeyler de karışıyor ama duymak istediğim şey de tam olarak bu. Edebiyatın her şeyi ihtiva ettiği ve her şeyin edebiyata konu olabileceği gerçeğini çocuklara aşılama istiyorum. Edebiyatın ezbere dayalı öğretiminin etkilerini bir nebze de olsa yok ederek onlara yeni pencereler açmayı hedefliyorum.

Bolu/Düzce projesinde her şey benim için birdenbire oluyor. Gitmeyi çok istiyorum. 2022 Kastamonu projesinin üzerinden neredeyse bir yıl geçmiş. Tereddüt ediyorum ödevler ve dersler aksayacak diye ama son anda katılım formunu dolduruyorum. İlknur Abla birdenbire projeye ekleniyor. Onsuz proje olmaz. Proje öncesi hazırlıklara yardım etmek için İdil Abla'nın evinde buluşuyoruz. Ali Rıza Abi'nin özel isteğiyle birdenbire kendimi sarma sararken buluyorum. Annem görse duygulanır çünkü evde hiç sarmıyorum. Perşembe akşamı yola çıkıp Ybo'ya varıyoruz. Ranzalar çocuklara göre yapılmış bol bol kafamı çarpıyorum.

Cuma sabahı Bolu'ya geçiyoruz. İki arkadaşım Bolulu. Projeye gitmeden önce yeşilini övüp soğuşundan dem vuruyorlar. Bir bozkır çocuğu olarak soğuğa bir şey demiyorum ama doğasına hayran kalıyorum. Gittiğimiz ortaokulda girdiğim bütün edebiyat etkinliklerinde ceviz kabuğu hikayesini okuyorum ve masa-kapı oyununu oynatıyorum. Derken asıl meseleye geliyoruz. Kitap okumayı seviyor musunuz? En çok hangi tür kitapları okuyorsunuz? Aranızda bir şeyler yazan var mı gibi sorular sayesinde ortam ısınırken laf lafı açıyor ve merak ettiğim için birdenbire şu soruyu soruyorum: Sizce yazarlık ilham işi midir? İlhama inananlar ağırlıkta olsa da çok okumanın ve yazdıkları üzerinde düzeltmeler

yapmanın yazma yeteneğini geliştirdiğini düşünenler de yok değil. Sonra test etmek istiyorum onların yazmaya karşı mesafelerini. Orhan Veli'nin bir şiirini okuyorum ama sadece dört beş satır. Devamını siz olsanız nasıl yazardınız diye soruyorum.

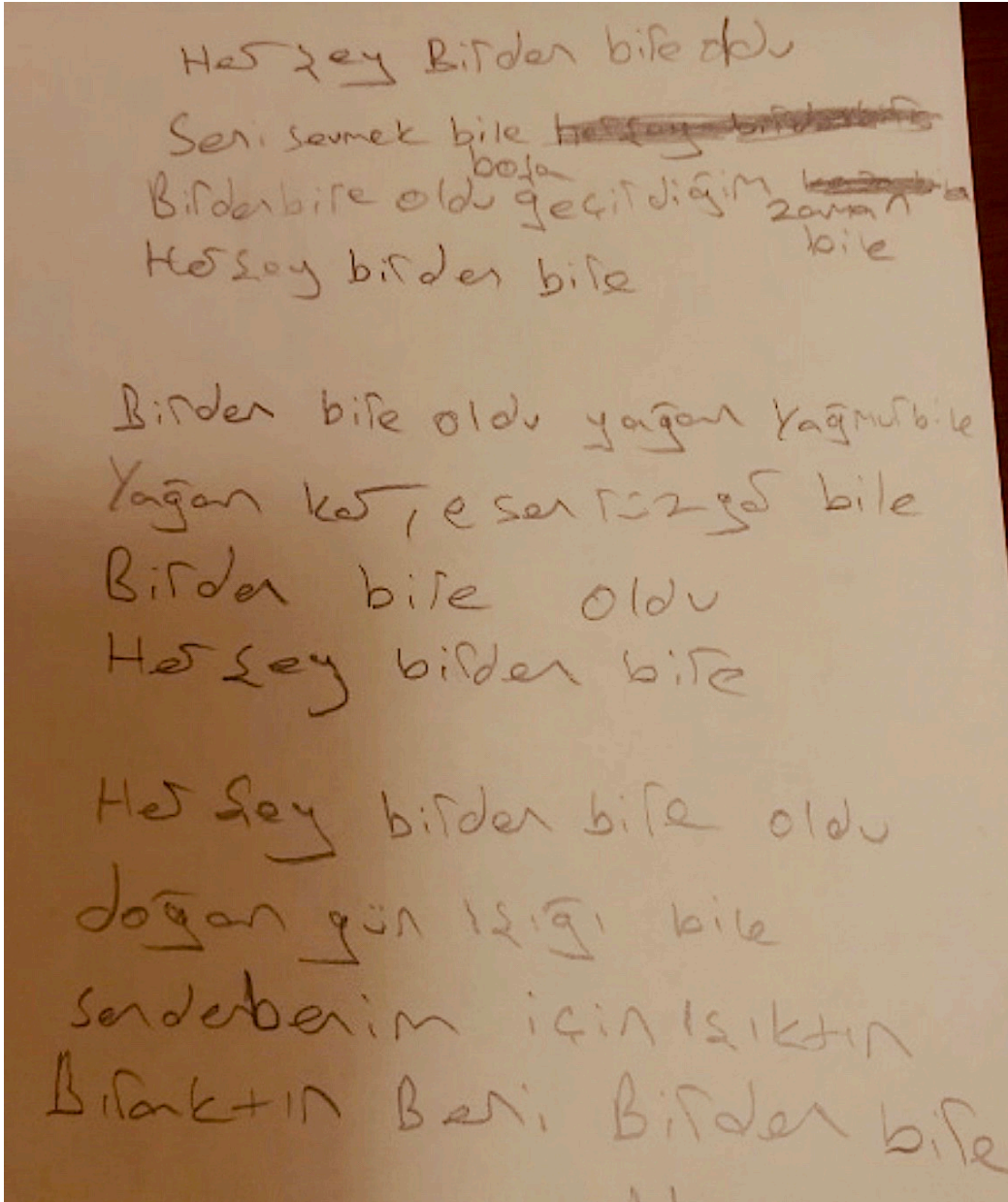
"Her şey birdenbire oldu.

Birdenbire vurdu gün ışığı yere;

Gökyüzü birdenbire oldu;

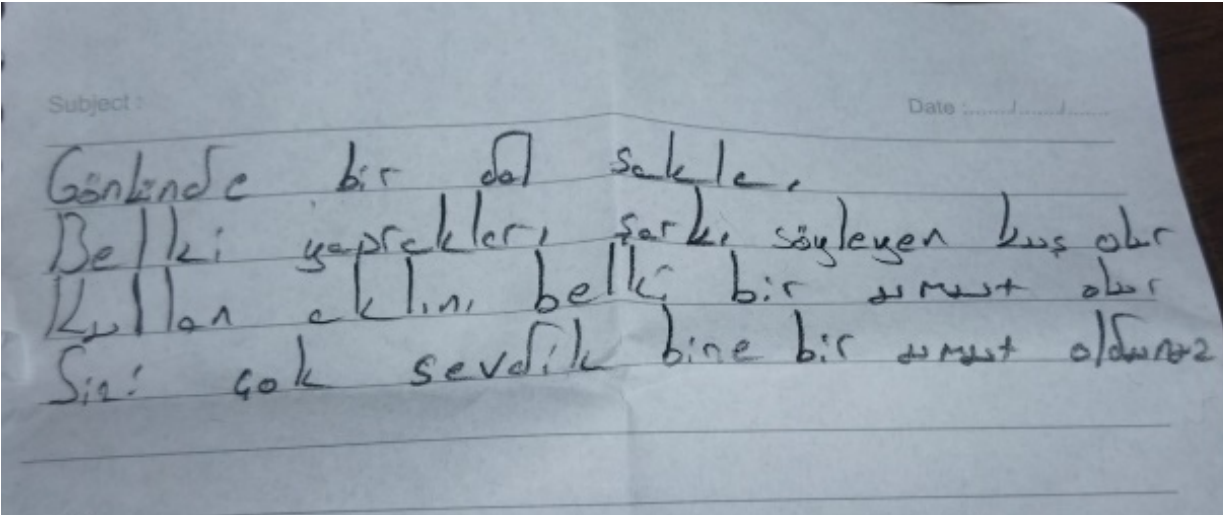
Mavi birdenbire."

Başlıyorlar kara kara düşünmeye. Ne demek birdenbire olmak? Ben olsam nasıl devam ettirirdim? O koskoca şair ben onun gibi yazabilir miyim ki? Onlar yazarken ben de onları cesaretlendiriyorum. Kimilerine geliyor ilham kimilerine gelmiyor. Yazma işi bitince topluyorum kağıtları. Gönüllü biri çıkıyor. Okuyor şiirini. Sınıfta alkış kıyamet.

İşte o zaman başlıyor benim de sorgulamalarım.

Bu şiir bir çocuğun ürünü değil meşhur bir şairin deyip önümüze koysalar öve öve bitiremeyip üzerine sayfalarca makale yazabilecekken bir çocuğun yazması değersiz mi kılıyor onu? Yazarlık, şairlik ve edebiyat kime ait, kimin tekelinde? Çocukların hayal gücü nereye kadar zorlar sınırını? Bir metnin güzelliğini veya vasatlığını ne belirler? Beş yıldır çeşitli derslerde sorguladığımız ve hala nihai cevaba ulaşamadığımız -asla da ulaşamayacağımız- bu sorular çocukların kaleminden çıkanlarla birdenbire tekrar gündemime taşınıyor. En sonunda edebiyatın güzelliği de burada deyip tatlıya bağlamaya çalışıyorum kendi içimde ama ertesi gün Ybo'daki etkinliklerimizde de peşimi bırakmıyor bu sorular.

Otobüse binmeden önce biri elime bir kağıt sıkıştırıyor. Tüm abi ve ablalara yazmış şiirini. Vedalaşırken uzun uzun el sallıyoruz otobüsten. Mektup yazın bana öykü şiir ne olursa gönderin diyorum. Kitap yazan, şiir yazarlar var biliyorum. Bu sefer edebiyatçı kimliğimi ortaya koyarım sizi eleştiririm ki kendinizi geliştirin diye de ekliyorum şakayla karışık.

Proje nasıl birdenbire başladıysa öyle birdenbire bitiyor. Keşke daha fazla kalsaydınız diyorlar biz de keşke daha uzun bir proje olsaydı diyoruz ama birdenbireliğin güzelliği de bir başka. Oğuz Atay "Korkuyu Beklerken" de şöyle diyor: "İyi şeyler birdenbire olur; bu kadar bekletmez insanı." Bu proje de birdenbireliğiyle en güzel anılarımın arasına girmeyi başarıyor. Etkinlik esnasında bir çocuğun "Abla ben Türkçe derslerini sevmiyorum ama hep böyle olsa çok severim" demesiyle edebiyatı öğretmeyi ve öğrenmeyi ne kadar çok sevdiğimi tekrar hatırlıyorum.

Bu izlenimde bir yüksek lisans edebiyat öğrencisinin yıllardır akademik bağlamda sorguladığı edebiyat mefhumunun çocukların dünyasında nasıl birdenbire anlamlandığını veya anlamsızlaştığını okudunuz. Ama daha da önemlisi çocukların edebiyata yaklaşımının karmaşıklığı ve bir o kadar da sadeliğiyle yol gösterici olabileceğini. Kim bilir belki içlerinden birisi bana bir mektup yazar da ben de onunla edebiyat tartışmalarına devam ederim.

Bilge Çağlar

Boğaziçi Üniversitesi- Türk Dili ve Edebiyatı